

începe Marția. Joi și Sâmbătă

Pentru abonamente și inserțiuni a se adresa la
Administrațiunea tipografiei archidiecezane Sibiiu strada Măcelarilor 45

Corespondențele sunt a se adresa la
Redacțiunea „Telegrafului Român”, strada Măcelarilor Nr. 45.

Epistolele nefrancate se refușă — Articuliile nepublicați nu se inapoiază

Pentru odată 7 cr., — de două ori 12 cr., — de trei ori 15 cr., rëndul cu litere garmond — și timbru de 80 cr. pentru fie-care publicare.

 Din cauza sântei sêrbători a sântului „Proroc Ilie“, N-rul procsim al fôiei nôstre va apăre Sâmbătă în 22 Iulie v. 1895.

Dacă ar trăi în Bulgaria o generație, în a cărei vine ar circula numai puțin sânge frances sau unguresc, atunci pentru astfel de vorbe pronunțate în 28 Iunie, în 29 Iunie, în ziua sfinților apostoli Petru și Pavel, până la 12 ore din zi, casele lui Stambulow și ale lui Petcow, le ar fi prefăcut în cenușe și din ruinele lor ar fi adunat oșele acestor doi *bandiți-redactori*, ca să țină de asupra lor numai o ceremonie creștină religioasă!! — Am dis la început, că e caracteristic articolul acum reprodus. Ideile, dar cu deosebire tonul, în care este scris, probază până la evidentă *ura* de viață și moarte, ce o avea foia oficioasă, prin urmare cercurile guvernamentale față cu Stambulow și cu Petcow. Și apoi să mai îndrăznescă cineva a susținea, că guvernul bulgar n'a spriginit, cel puțin pe ascuns, omorul unuia dintre acești doi monștri, dintre aceste două lăpădături, dintre acești doi bandiți-redactori?! Cestiunea se prezintă cu ochi și cu sprâncene.....

În numărul trecut am dis tot la acest loc, că într-o situație cu deosebire în Macedonia te face, să miroși a praf de pușcă. Să dice, că mai mulți oficeri bulgari cari iau parte la revoluția din Macedonia, au adresat, un apel către armata bulgară, în cari provocă pe camerașii lor, să alerge Macedonenilor într-ajutor și să intre în luptă pentru independența lor. Etă și proclamația: „Fraților! Lupta s'a aprins!“ Macedonia a ridicat stindardul revoluției, stindardul libertății. Frații nostri, în-suflețiți de sfînta idee a libertății se duc flamânzi, goi și fără arme, dar cu curagiu, la moarte.

Bătăjocurile mamelor noastre de-sonorate și sângerile părinților și al fraților noștri omorîți cer răzbunare. Și noi, credincioși datorințelor noastre de oficeri și jurământului depus, ca să ne sacrificăm viața pentru patrie, suntem gata, să le ajutăm fraților noștri și să-i răbunăm. Și voi, fraților veți refuza participarea la suferințele fraților noștri bulgari din Macedonia? Vă veți uita la luptă cu indiferență? Noi nu credem! Pentru-că noi suntem din aceeași carne și din același sânge, și suferințele Macedonenilor vă apasă inima voastră și vă storc lacrimile vóstre. Din vîrfurile Pinin-Planina strigăm noi de odată cu întreaga Macedonia sfînta losincă de eliberare: „Libertate sau moarte,“ și adresăm că tră voi ultima noastră rugare: „Fraților, veniți cu noi să murim.“ Subscriși: Na'cew, Lucow, Muțavow, Garn-folow, Wenedicow și Sarafow. — Hm! Hm! Pericolosă situație!

Interesantă a fost discusia asupra Macedoniei în parlamentul Greciei (16 Iuliu). Bulgarii se revoltă contra Turciei, ca să-și elupte cu sacrificiu de sânge libertatea lor, și grecoteii discută la masa verde de *lana caprina*: Ministrii și oratorii se întrec a afirma, că Macedonia totă e grecă, că fie-care riu, fie-care munte, fie-care petec de pământ e grecesc, și străinătatea se știe, că ori cât de sdruncinate ar fi relațiile interne ale Greciei, ea e în stare, să sacrifice totul pentru Macedonia! *Risum teneatis*; Par'că sunt caracavtoșii, cari s'au adunat în Olimp, ca să hotărască soarta țrilor. Na-ți-o frîntă, că ți-am dres-o! Te pomenesci, că pigmeii lui Achilles iar mobilizează decile de soldați, ca și pe vremea războiului sërbo-bulgar, ca să arete Europei, că sunt războinici, dar de bătae, nici pomană!

Teritoriul principal, pe care își fac mendrele bandele bulgare, este Perimdagh. Din cauza munților, trupelor turcesci le vine foarte cu greu, să le urmărească; cu toate acestea se dice, că în zilele din urmă mulți insurgenți fugari s'au reîntors în Bulgaria într-o stare miserabilă, parte raniți.

Acestia au fost numai decât desarmați și depărtați de graniță. Șapte dintre ei au mărturisit, că cea mai mare parte dintre bande au fost bătute în rușul capului de trupele turcesci. — Să pare că Turcia tot va restabili liniștea și va scăpa în felul acesta Europa de o încurcatură generală!

„Dreptatea“ publică știrea după „Magyar Hirnap“, că România sub protecțiunea alianței triple și a Angliei va intra cu armata în Bulgaria ca să restabilească ordinea. Șcirea aceasta este confirmată de corespondentul ziarului „Times“ emis la București.

România și va îndeplini această misiune pe baza unei hotărâri aduse de către un congres european ce în curînd are să se țină.

După o telegramă dată din Solonichi, poliția a făcut o perchiție în casa profesorului Andrei Stoianow, care era tot deodată și secretarul episcopului bulgăresc Sinesius; a făcut perchiție și pe la alți profesori. S'a constatat prin acte, că Stoianow ca conducător al propagandei bulgăresci împărțit la mandatul episcopului Sinesius pe la mulți învățători-preoți și alți agitatori bulgari din Macedonia superioară pentru servicii de spionaj și agitație numai puțin ca un milion și 200,000 de

franci. Toți aceia, cari au primit și împărțit bani, vor fi dați pe mîna judecății!!

În Anglia decurg alegerile generale. Resultatul final îl vom comunica și noi cetitorilor noștri.

Deslușiri.

În necs cu notița dintre noutăți din numărul 75 al foiei noastre sub titlul: „descoperire interesantă“ la recercare publicăm cu plăcere reflecșiunile date de autor.

Să ne înțelegem.

Budapesta, 14/26 Iuliu 1895.

Da: să ne înțelegem asupra unei mici neînțelegeri, carea însă deja are urmări foarte neplăcute, cel puțin pentru mine.

Ținîrul meu amic, dl architect A. Diaconu, a publicat de curînd în „Fôia Diecesană“ din Caransebeș un comunicat de cuprinsul, că *i-a succes să aște în ruinele ro mane dela Berzovia documente nedisputabile, cumcă Romanii, anume legionarii lui Traian dela legiunea a III F. F. cunoscău deja în vîcui al II-lea d. Chr. arta tipografică cu litere mobile și să foloseau de ea.*

Am citat acest text după „Dreptatea“ Nr. 139, fiind-că din „Fôia diecesană“ tocmai Nrul cu acel comunicat nu mi-a venit. Cred, că foia timișorănă va fi reprodus comunicatul din „Fôia diecesană“ destul de fidel; cred că aceasta cu atât mai vîrtos, deore-ce și alte foi, până și din străinătate, în același sens au luat notițe de „importanta descoperire“; dar și unii amici ai mei, cari cetiră comunicatul, ba și unii străini, cari în călătoriile lor se întîlniseră cu dl Diacon, tot asemenea mă informară — după cele audite din chiar gura dlui Diacon; nu numai mă informară, ci — fiind-că din întîmplare cunoscău precedințele, mă și provocară, să le dau explicațiuni în cauză. Destul, că după toate acestea, fiind-că lucrurile stau într'adevăr cam foarte alfel, decum le consideră și propagă dl Diacon, și fiind că atât de mulți mă știu în necs cu afacerea, nu pot trece cu vederea adevărul, ci tsebuie să le spun cum i-l știu eu, întreg și limpede.

Mă tem, se nu pășim și cu această „descoperire“ cum am pășit-o înainte de asta cu mai mulți ani, când se bucinase — paremi-se tot prin colonele „Fôiei diecesane“ — cumcă a succes a descoperi stațiunea legionară „Caput Bubali“, după-ce dl Carol Torma, cu mulți ani mai înainte deja făcuse săpături la aceeași localitate și o constatare formal înaintea Academiei magiare!

Etă cum s'a petrecut pe ce cale și prin ce rătăcire a ajuns dl Diacon la noua sa „descoperire“.

Încă cu mulți ani înainte, mi-a venit la cunoscință și mi-am notat o cărămidă romană în Muzeul național din Budapesta cu inscripțiunea: EG. I. AΛΔ, care inscripțiune se cetesce: *Legio I. adiutrix pia fidelis*

și prezintă două litere PF întorse cu capul în jos.

În vara anului trecut 1894 petrecînd la băile din Ocna-Sibiului, am primit dela metropolitul Miron, carele șcia, că me ocup cu plăcere de arheologie *Anuariul al VI-lea* *) tocmai pe acel timp publicat de societatea arheologică din Alba-Iulia, despre rezultatul săpăturilor în 4 cicle precedente — la „Apullum“, în care frunzărind cu atențiune patru observațiuni mi-a cucerit atențiunea mai vîrtos. Mă restrîng a aminti două, cari m'au pus din întîmplare în atingere cu dl Diacon. Adecă:

Printre obiectele desgropate la Apullum se găsiu 96 variante de ale inscripțiunilor legiunei XIII gem. inscripțiuni pe cărămizi și tegulae=igle legionare; apoi — er mi s'au înfățișat printre inscripțiuni *litere întorse* Sub aceste impresiuni — etă ce am scris în cartea mea de notițe:

„Mulțimea de variante între inscripțiunile legiunei a XIII gemină, aducînd-o în legătură cu mulțimea de localități pe unde s'au desgropat cărămizi cu inscripțiuni de ale acestei legiuni, nu se pôte esplica altfel, decât că, fiind această legiune unica dintre toate, despre care se șcie că neînterupt a staționat în Dacia lui Traian dela prima ocupațiune 101—102, până la ultima retragere preste Dunăre 271—273, adecă timp de 171—172 ani, pururea cu centrul în castrul dela Apullum, pururea avînd multe cohorți și centurie prin multe alte castră a lăsat cele mai multe și mai diverse urme.

„Literile, une-ori pôte chiar și cuvinte întorse și perschimbate în inscripțiunile cheramitale — abia se pot esplica altfel decât că, literile în formele de lemn erau *mobile*, și se înșepeneau prin cuie dosale; că deci desfăcîndu-se ele câte odată în zelul lucrării spornice, lucrătorii cari nu le cunoscău le puneau iute la loc, cum le venia bine și — lucrau mai departe. De mirare, că n'au dat pîn' acum de nici un epigraf, care se sulezeze și deslege această aparițiune; dar și mai de mirat este, că genalii și practicii romani n'au mers un pas doi mai departe ca să facă litere și mai mărune și să le aplice la tipărirea de cărți, mai vîrtos după ce cunoscău și papirul!“

Aceste observațiuni ale mele le-am comunicat ocașional mai multor amici ai mei, precum și unor domni colegi dela Academie însă pururea numai pentru scrutare ulterioară pentru-că cauza apoi la timpul său se pôte fi supusă aprecierii Academiei.

În ziua de Vineri, 10 Maiu a. c. aflîndu-me în Vîrșet la conferința delegațională cu esmii ierarhiei sêrbesci, am întîlnit pe amicul meu A. Diaconu, carele spunîndu-mi că are adunate în podul casei sale din Bocșa-montană mai multe cărămizi dela Berzovia, castrul în care lung timp a staționat leg. III F. F. îndată îi comunicai și lui observațiunile și studiile mele, întocmai cum le espusei mai sus, rugîndu-l ca ocașional să caute printre cărămizile sale legionare: nu

*) „Alsó-fehérmegyei történelmi régészeti és természettudományi Évkönyve, 1894.

în doispredece crețari de plin, adecă: la toate împărăteștile, și a stătușurilor de dare, și ajutorința cașse, la cea de rînd, și din afară de rînd dare, și împărțita ajutorință, la darea jidovilor, și a moșiiilor, cu un cuvînt la fiesce cum numită împărătească dare se vor primi.

La toate vămile, și varmințiile împărătesci, la toate locurile unde vamă, drumărie, trecerea hotărîrilor, apelor, și a podurilor a plăti se cuvine.

La acele a tuturor bancalicesci, și cameralicesci diregătorii, cari spre crescerea tacselor priveghiază să vor lua aceea în plată pentru petrecere acolo, la toate diregătoriile de sare, tăbac, de însemnare hîrtii (ștampel) așîderea, și la aceea, care sare, tăbac, și hîrtie însemnată în magazinumuri ar aduna și cu acelea s'ar creșcădai.

La toate loteriile cele de pînă acum de obște, și la cea de acum deschisă.

La toate cașsele băilor noastre, și la acele diregătorii, unde pentru slujba, pentru dișma sau alte datorii se plătesce.

La a tuturor cameralicesci de obște fundușurilor cașse când la aceste despre vremea trecută a ore căruia lucru plata sau arînda camătă, și plătire îndărăpt a capitalișurilor.

La plătierea fiesce-căruia iudițialicesci, și politicesci tacse, care și pentru însemnarea hîrtii, și alte cele se cuvine.

La toate diregătoriile de poști din lăuntru ce se cuvine pentru cărți, și pentru cărașie mai pe urmă.

La toate acuma spre primirea banilor împrumut deschisă a noastre cașse.

La cea de aicea a datoriilor stătușului cașse a veniturilor stătușurilor.

La amîndouă cele de credință cameralicesci cașse în Buda, și în Șvaț, unde capitalișurile cu patru florini de camătă după sute se iau în lăuntru Etă totuși la aceste cașse spre încunjurarea unor greutăți mai mică sumă de o sută de florini ca căpitan nu se va lua în lăuntru.

De cele mai de sus se ține și acesta însemnare cumcă la cașsele mai sus pomenite întru aceste numite trei luni cu bani de doispredece crețari în preț deplin se vor pute plăti, toate datoriile, toate răstănițele de dări, pentru aceea dară fiesce căruia i-se poruncesce, ca cineva supt ore care nume se află datoriu la comóra împărătească vremea mai sus numită spre plătierea restanței sale să o folosască. Precum despre această la locurile cuvinătoare, și la diregătoriile fiescuesci puternica rînduială sau trimis, ca cele mai mari erarilicesci restanții cu sârguința ca să scotă.

5. Acei de doispredece crețari bani de dela ziua cea dintăiu Novembre, până la sfîrșitul lui Martie a anului 1803 la toate cașsele de bancute întru alor cel de acum mai jos la șapte crețari scoborît se vor schimba.

Sau dat în cea de frunte, și locuitoare a noastră cetate Viena în 15 August în anul 1802.

(L. P.)

Franz.

Prokop Graf Lazanski, bohemicesc, împărătesc, și crăesc obrister, și al marii povățuirii întăiul canțler austriecesc.

După preafinalta împărătească, și crăiască poruncă, Ioann Nepomuk de Geislern,

Vestire.

Prin această vestiră se dă de șcie tuturor, și fiesce căruia, precum chesaro-crăescul magazinul Ilișului, la Sibiui în 22 Iuliu a. c. sunt de vîndare, adecă de ale patului trebuincioșe unelte, saci de pînză și dăraburi de pînză de magazin, dîge de buți cu fundurile lor, de ale cuptorului multe cele trebuincioșe pentru coptul pânii, așîdere și grâu de supt ciur care este încă bun, dinpreună și tărițe; la 9 ore înaintea prînzului se vor vinde cu cuenovehi, (adecă care va da mai mult) cu bani gata; așadară cine va pofți ca să cumpere de aceste mai sus numite, va pofți de să va afla la numitul în sus loc și ceas. Sau dat.

(Va urma.)

Prin a chesaro-crăiască, a Ilișul cancelarie.

cumva va găsi — printe inscripțiuni variate sau litere ori chiar cuvinte inverse, și să-mi le comunice, chiar le ar găsi.

Di A. Diaconu încă în aceiași zi a plecat cu noi însoțindu-ne până la Timișoara, eu pe cale în prezența și audul celor 2 conmembri delegaționali i-am dat inscripțiuni în privința inscripțiunilor din destinație.

Dece zile mai târziu, adică la 20 Mai mi se adresează următoarea depeșă telegrafică (o public în textul original german verbal-minte):

Babes Budapest vámházkörút 4. Römischer Legionsziegel aus Berzovia mit verkehrten Lettern erwirklich in meinem Besitze sehr schönes Exemplar. Trajans legionäre und nicht Guttenberg waren also die Erfinder der Buchdruckerkunst. Architect Diaconovici. Care va să dică; amicul meu, îmi anunță, că posedă într'adevăr un exemplar foarte frumos de inscripție, adăugând: „Nu deci Guttenberg, ci legionarii lui Traian“, au inventat arta tipografică; esact: „arta de-a tipări cărți“ („Buchdruckerkunst“.)

Și etă prin acest adaus, dl Diacon și-a pierdut sârta! D'acilea datează neînțelegera și mulți pași ai Dsule! Căci —

Cumcă nu gati Dașale! Inventat arta tipografică, este lucru vechiu. Acesta conținea cei mai mulți o află încă ca studenți, din gura profesorilor; era cumcă nu „legionarii lui Traian“, au inventat arta tipografică, și mai vârtos arta de a tipări cărți, — vom vedea înșă, dacă nu ne ajung faptul peste tot cunoscut, că nu n'aveam o unică carte tipărită de romani, și că a trebuit să mai trecă multe sute de ani, până să vedem prima carte tipărită — nu de romani!

Pre când amicul Diacon îmi trimitea depeșă pe la Budapesta eu — întocmai că și an pe același timp, mă aflam la Băile din Ocna-Sibiului, aprofundat în examinarea din mai multe puncte de vedere — a cărții lui Ackner și Müller (Viena 1865,) cu 1028 inscripțiuni din Dacia lui Traian, printre cari inscripțiuni găsisem multe lucruri nouă și memorabile pentru studiile mele, și încât se ține de observațiunile mele în privința literilor întorse și strămutate, îmi lărgisem cunoștințele considerabil. Am aflat adică inscripțiuni nu numai cu litere inverse și strămutate, ci întregi cuvinte cu locul lor schimbat; apoi nu numai pe cărămizi și țigle legionare, ci și pe vase de lut! Numai ca d. e. pun aci câte una de probă:

Pe o țigla se vede, în loc de ALAS = „ala singularis“, — SAIA, adică inversa întregul.

Pe brăul unei amforme, stampilia fabricantului așa:

IVVO in loc de DANICI
ICINFD CRAT numele fa-

bricantului. Va să dică, și litere, și cuvinte, și chiar șiruri inverse. Va să dică — într'adevăr stampilia, se desfacuse și lucrările necunoscutorii de des, au așezat în pripe litere și cuvinte, cum le-a venit a mână!

Evident iasă de aci numai atâta, că literile erau mobile — nu numai la legionari pentru formele lor de țigla și cărămidă, ci și la fabricanții de vase de lut, pentru stampilele lor, și — pôte și la alții mai mulți pôte încă de mai naintea lui Christos; Dar dela aceste litere mobile până la invențiunea artei d'a tipări cărți cu litere mobile — multe sute de ani au trecut!

Din toate acestea — așa cred, că pot concluda, cumcă tinerul meu amic A. Diacon, rău a înțeles cele ce i-am comunicat, și n'avea drept a-mi spune mie și a bucina în lumea largă, decât că: într'adevăr posedă o cărămidă a legiunii IIII F. F. cu inscripțiune cu unele litere inverse. Ceea-ce a mai adaus, nu era de chiamare a resp. competența sa. Deci pentru greșala sa resp. escul de zel și ambițiune al seu — dânsul rămâne răspundătoriu.

Da — cam așa este mai peste tot tinerimea dela finele secolului al XIX-lea. Puțin pregătită, d'odată vrea să ajungă renumită; însă remâne încurcată!

Ei bine: ce să-i facem? — Este a noastră o iubim; deci trebuie să-i iertăm; căci — și errando discimus.

Am dis.

V. Babeș.

Noutăți.

Parastas. Duminecă s'a ținut în biserică din Sibiu-cetate parastas pentru răposatul Nicolae Roman, în prezența unui public ales și numeros.

Nicolae Roman după-cum scim a răposat în vârstă de 28 ani în Bistrița unde era aplicat ca contabil la banca de acolo. La finea parastasului dl protopresbiter Ioan Papiu a ținut o cuvântare foarte bine aleasă și acomodată, arătând meritele ce acesta bărbat acoperă și-a dobândit prin activitatea sa devotată pe terenul biserice și al națiunii.

Acest bărbat a ținut dl protopresbiter va fi privit ca o adevărată iconă înaintea acelor cari își iubesc biserica și națiunea.

Regele Carol la monarhul nostru.

Din Bucuresci se telegrafază, că regele Carol în curând va pleca la scările din Ragaz. Cu ocaziunea întorcerei sale de acolo va face o vizită monarhului nostru, care se va afla în Ischl. Visita acesta se ține, că va sta în legătură cu stările politice din Orient.

In mult rău, și puțin bine. În unul din numerii foicei „Budapesti Hirlap“ și anume, în foisora, sub titlul „Era lui Bache și Valachii“ scrie dl Ūrmösy Lajos despre poporul român și drepturile acestuia. — În scrierea comă aflăm și o constatare bună, care la tot casul merită atențiune. Dl Ūrmösy vorbind și despră Iancu ține: „fiind vorba despre Iancu, notez, că e o greșelă de a timbra pe acest bărbat de „bandit ucigaș“. Și erași la alt loc: „putem se condamnă principiile și părerile, însă cu titlul de bandit nu se pôte timbra la nici un cas“ (adecă Iancu. not. Red). Când ajunge dl Ūrmösy a vorbi despre monumentul pe care voiau românii să-l ridice lui Iancu, ține: „forțe bine a făcut guvernul, când a oprit ridicarea monumentului lui Iancu.“ — Va se ține din cauză că Iancu e român, — în zadar a luptat el pentru patrie și tron, — nu-i iertat să i se ridice monument!

În scrierea sa dl Ūrmösy vorbind și despre romani în genere, ține: „nimenui nu-i plesnească prin mînte a trage la îndoală meritul românilor cîntăgit în războiele întemplate pe teritoriul Ardealului“.

Aceste constatări juste merită atențiune din cauză, că chiar un ungur le-a făcut, ceea-ce la noi se întâmplă foarte rar.

Conjurațiune contra țarului. Din Odessa se depeșază, că acolo în zilele trecute s'au întemplat mai multe dețineri. Se ține, că poliția ar fi dat de urma unei societăți secrete, care avé de scop a comite un atentat contra țarului cu ocaziunea călătoriei ce acesta are să facă pe vară la Krim.

Concert. Corul mi st din Orăștie, sub conducerea dirigentului său, dl învățător Ioan Branga, invitat din partea subsemnatului comitet, va da Duminecă în 4 August st. n. a. c. în pavilionul dela hotelul „Sora“ din Alba-Iulia un Concert la care invită cu totă onorea. Programul concertului. 1. „Deșteptă-te române“, cor micst cu acompaniament de pian de G. Musicescu. 2. „Taci bărbate“, cor cu soli de I. Vidu. 3. „Gintea latină potpourri pentru pian de Carol Birilo executată de dna Maria Corvin. 4. „Retour Victorieux“, cor micst de H. Bianchi. 5. „Fragment din satira a III-a de Eminescu declamată de dna Margareta Moldovan. 6. „Fântâna cu trei isvoare“, cor micst de G. Dima. 7. „Trecui valea“, cor micst de T. Murășan. 8. „Fost-ai lele“ și „Dis'a badea“, coruri micste cu acompaniament de pian de G. Musicescu. 9. „Bobocel și inele“, cor bărbătesc de I. Vidu. 10. „Brăul popilor“, cor micst de G. Musicescu. Începutul precis la 7 1/2 ore seara. Prețul intrării de persoană: Locul I. 1 fl., Locul II. 80 cr., Parterre 60 cr. După concert urmază dans. Comitetul arangiator: Dr. Ioan Marciac președinte. Publicu. Rozor cassar. Iosif Cîrlea controlor. Venitul micst este destinat jumătate pentru corul micst din Orăștie, jumătate pentru departamentul Alba-Iulia, al Asociațiunii transilvane. Suprasolviri se primesc cu mulțămînt și se cuităză în public. Bilete se află de vîndare în negustoria dlui Petru S. Cirlea din Alba-Iulia și s'era la cassă.

— Invitare la petrecerea de vară arangiată de „Reuniunea femeilor române din Rășinari“ care va avea loc Duminecă în 23 Iulie st. v. a. c. în „Dumbrava mică“. La cas de timp nefavorabil în edificiul școlii. Plecare în pădure la 12 ore a. m. Venitul curat este destinat pentru fondul reuniunii. Prețul de intrare: a., de persoană 50 cr. b., de familie 1 fl. Oferte maritimose se primesc cu mulțămînt și se vor cuita pe cale diaristică. Invitări speciale nu se fac, astfel binevoitorii reuniunii se se privescă prin acesta de invitați.

Rusia și Italia. Cu ocaziunea pertractării bugetului ministerului de esterne în parlamentul din Roma, deputatul Campi a ținut, că Italia ar trebui să stea cu Rusia în relațiuni cât se pôte de bune, Blanc ministrul de esterne l'a întrerupt ține, că relațiunile între Italia și Rusia sunt escelente. Campi s'a declarat mulțămînt cu răspunsul.

Jidanii persecutați. Se afirmă, că oficianții rusești numai sub condițiunea aceea vidimăză pașaportele străinilor, decât aceia pot motiva, că sunt creștini. Din acesta reese evident, că jidanii n'au loc în Rusia.

Ciocnirea între două vapoare. Între vapoarele engleze „Cleveland“ și „Dussilde“ s'a întemplat o ciocnire. Vaporul „Cleveland“ s'a cufundat. Șapte oameni au murit.

Convocare.

Adunarea generală a „Asociațiunii transilvane pentru literatura română și cultura poporului român, conformată §§. 14 și 21 din statutul Asociațiunii, se convoca în opidul Blaș pe ziua de 27 August 27 și 28 August 1895 st. nou, pe lângă următoarea

Programă:

Marți, în 27 August.

Ședința I-mă cu următoarea ordine de zi:

1. Deschiderea ședinței prin preșidiu la 10 ore a. m. în localul, ce se va designa spre acest scop.
2. Raport general despre activitatea comitetului în decursul anului 1894, dimpreună cu acelușe al celui.
3. Alegerea comisiunilor de câte 3 membri și anume:

- a) pentru esaminarea raportului general pro 1894;
- b) pentru esaminarea rațiociniului pro 1894 și a proiectului de buget pro 1896;
- c) pentru esaminarea propunerilor comitetului referitoare la modificarea statutelor; și
- d) pentru încassarea tacselor dela membrii vechi și dela cei, cari se vor însinua de nou;

4. Însinuarea de propunerilor și a eventualelor interpelări;

5. Raportul comisiunii pentru înscrierea membrilor, și

6. Cetirea eventualelor disertațiuni insinuate la timp.

Miercuri în 28 August.

Ședința a II-a, cu următoarea ordine de zi:

1. Deschiderea ședinței la 10 ore a. m.
 2. Verificarea procesului verbal din ședința I a;
 3. Raportele comisiunilor esmise în ședința I a;
 4. Cetirea eventualelor disertațiuni.
 5. Alegerea comitetului și funcționarilor Asociațiunii pe noul period de 3 ani 1894—1898;
 6. Defigerea locului pentru procima adunare generală a Asociațiunii;
 7. Dispozițiuni pentru autentificarea procesului verbal din ședința II a.
 8. Încheierea ședințelor adunării generale.
- Să observă, că eventualele disertațiuni au să fie prezentate preșidiului

Asociațiunii în scris, cu 8 zile înainte de adunarea generală.

Sibiul din ședința comitetului Asociațiunii transilvane pentru literatura română și cultura poporului român, ținută la 29 Iuliu 1895 stilul nou.

Dr. Il. Pușcariu
v.-președinte.

Z. Boiu,
secretariu I.

Prin acesta se convoca adunarea generală a departamentului X Brad al Asociațiunii transilvane pentru literatura română și cultura poporului român, pe Duminecă în 30 Iuliu 11 August 1895 la Boia.

La această adunare sunt poștiți a participa membrii precum și toți binevoitorii și sprijinitorii acestei instituțiuni culturale.

Să observă, că eventualele disertațiuni au să fie prezentate subsemnatului în scris cu 5 zile înainte de adunării.

Obiectele:

1. Deschiderea adunării prin președinte la 10 1/2 ore a. m. în biserica gr. or.
2. Raportul comit. pe 1894/5.
3. Însinuarea de membrii noi și încassarea tacselor dela membri vechi și noi.
4. Cetirea eventualelor disertațiuni.
5. Designarea locului pentru adunarea generală viitoare.
6. Alegerea a lor 2 delegați pentru adunarea generală a Asociațiunii transilvane din acest an, convocată în opidul Blaș pe ziua de 27 August st. n. și cele următoare.
7. alte afaceri, cari cad în sfera de competență a adunării.
8. Închiderea adunării.

Brad, la 12/24 Iuliu 1895.

Vasiliu Damian,
director.

Adunarea generală a departamentului al III-lea (Făgăraș) al „Asociațiunii transilvane pentru literatura română și cultura poporului român se convoca în comuna Vistea inferioară pe Duminecă în 11 August st. n. a. c. la 11 ore a. m.

Drept aceia toți membrii departamentului și toți iubitorii de progresul cultural al poporului român sunt rugați cu deosebită stimă a participa la această adunare anuală, și ajuturile a și trimite cel puțin câte doi reprezentanți.

Programa se va distribui în Vistea inferioară.

Făgăraș din ședința comitetului ținută în 13 Iuliu 1895.

Direcțiunea departamentului.

PARTEA SCIENTIFICĂ ȘI LITERARĂ

Câteva din cauzele și urmările irreligiozității de

Dr. Vasile Saftu.

„Te umele de uimire
faptul că în fondul tuturor
ceștiunilor noi regăsim theologia.“

Căți oameni „moderni“ nu vor da din cap, când vor ceti aceste cuvinte rostite de incarnatul comunist, Proudhon!... și cu toate acestea cel ce a pătuns în adevărurile invariabile ale istoriei, se va fi convins, că așa a fost în totdeauna, așa este în prezent și așa va fi și în viitor: Tote evenimentele sociale se învârtesc în jurul centrului fix, în jurul religiunii.

N'au schimbat fie-care reformă religioasă cu deservire viața socială? Pentru-ce au fost și sunt războaiele

*) II est étonnant, qu'on fond de toutes les choses nous retrouvons la théologie; a toutes de si-gur religieuse. — La acesta l'a făcut spaniolul ultramontan Donoso Cortes, hazlia observare: „Dans ce fait il n'y a rien d'étonnant, que l'étonnement de Mr. Proudhon, adică: În acest fapt nu este nimic uimitor, decât uimirea dlui Proudhon.

religioasă mai oribilă decât celelalte? Pentru-că ele ating cele mai fine corde ale omului, pentru-că ele se potă întru apărarea celor mai nobile și mai intime sentimente ale lui. Religiunea a avut și are în totdeauna admirabila putere de a se identifica pe deplin cu individualitatea omului. Acesta privește în tot, ce aparține religiunii sale, ce poate fi mai scump pentru el. Numai astfel se poate explica puterea de odinoră a turcilor isvorită și basată pe fanatismul religios.

Pe când toate științele din lume împreună cu politica, — (care predomină atât de mult secolul nostru, încât toți oamenii fără deosebire se simt predestinați a conduce popore și națiuni), — se adresează mai mult *inteliginței* noastre; pe atunci religiunea străbate în *inima* noastră. Cestiunile, cu cari se ocupă toate științele din lume, trebuie să aibă un caracter *obiectiv*, căci altfel nu valorază nimic; cestiunile, cu cari se ocupă religiunea, sunt de caracter *subiectiv*. Este un adevăr incontestabil, că ori și care om de pe lume e mult mai angajat, ca individ, în cestiunile *subiective*, decât în cele *obiective*. Ori-cât de mare progres ar face științele cu *obiectivismul* lor, tot *subiectivismul* omului va fi moșivul psihic al celor mai multe acțiuni omenesci. Etă, pentru ce religiunea străbătând afund în inima omului, îl identifică pe acesta cu principiile ei, pentru cari apoi individul e în stare, să desvôle cea mai teribilă energie. Da, așa este: Religiunea e per eminentiam o cestiune a inimei; dar așa și trebuie, să fie în totdeauna, căci altfel nu poate da roadele dorite. — O religiozitate simulată, o fățarnicie perversă. — însușiri, cari cu durere trebuie s'o spun, că se *înviesc* astăzi în proporția de 70%, — nu pot fi calificate, cațiuni ale inimei. Ipo-crizii, fariseii, nu sunt oameni religioși, ci nesce indivizi periculoși societății omenesci; Tot, ce poartă numele „religios”, trebuie să provină „din inimă”; *tertium non datur*.

Cât timp religiunea peste tot, și în special creștinismul a stăpânit și condus „inima” omenilor, a fost binele în mijlocul societății omenesci; îndată ce a început, să dea îndărăt această stăpânire, îndată ce a început să scadă religiozitatea, societății omenesci, resp. creștine, i-a mers rău.

Fiind atât de importantă această cestiune, să analizăm câte-va din cauzele și urmările irreligiozității. Am dis anume câte-va, pentru că a mă ocupa cu toate într-o lucrare pentru programa seminarului nu e nici posibil, nici consult. —

Asupra acestor cauze trebuie să se facă cu atât mai curând lumină, cu cât ne convingem, că oamenii devin pe și ce merge tot mai nemulțumiți.

Acum 85 de ani de zile se plângea un german cuminț, că societatea e espusă unei catastrofe mari sociale. Pericolul e mai iminent ca ori-când în zilele noastre: Astăzi totă lumea vorbește de *fin de siècle*; socialismul câștigă din răspuneri în teren; nihilismul se cōce sub spuză; anarchismul seceră la sacrificii nevinovate; idealismul se ascunde; sensualismul și materialismul se estind; optimismul bate în retragere, ér în locul lui pessimismul cucerește capete de filosofi și literați pornind în chipul acesta un curent periculos pentru societatea omenescă; oamenii se satură de viață și și iau iute și de grabă aceea, ce ei singuri nu și-au putut și nu și pot da; în țara emancipării (America) se formăză chiar și reuiniuni de sinucidere, la cari — lucru curios — se îmbuldesc și femeile.

Tote statele fac mereu la politică și ér la politică luptând cu energie, ca să micșoreze, ba să nimicēscă ori și ce influință din partea bisericilor. În locul căsătoriei sfinte, religioase, se introduce căsătoria civilă, redusă la un contract, ca ori și care altul dinaintea tribunalei. Din punct de vedere intelectual științele sboră în avântul lor glorios, din punct de vedere moral crimele se rafinēză și se înmulțesc silind astfel pe diferitele guve ne în loc să creeze scōle, să clădescă la temnițe. Ei bine: Nu sunt astea desule simptome, cari se convingă pe ori și care om, care rezonēză, că catastrofa de acum 85 de ani a lui Johannes Müller e *ante portas*. Și în această critică, forțe critică situațiune, ce fac conducătorii popōrelor? Dau în biserică fără nici o milă, ca să și asigure lor pe vecie influința absolută a omenilor, ca să pună un fundament neperitor drepturilor politice, de cari băjbaie exclusiv lumea de astăzi Politică, politică și numai politică: Etă

caracteristica guvernelor și a guvernaților. Sociologie — moralizare — religiozitate — sunt noțiuni șterse din casticastiv, Oamenii pētrundători se plâng în toate părțile de crescerea colosală a demoralisării și cu toate acestea puțini forțe puțini sunt, cari vēd vizunia răului. În fața unui tablou atât de trist trebuie să dică că drept are Proudhon; ca și el și pressa franceză, care odinoră nu voia să scie, ba batjocoria tot, ce era bisericesc, tot ce era religios, în frunte cu „Le Figaro” — unul din cele mai răspândite diare ale Franciei. În nrul său din 13 Februarie 1894 din incidentul unui atentat, sēvērșit de anarhisti, scrie între altele următoarele șire forțe caracteristice: „Un nou atentat, din fericire tot așa de puțin decisiv ca al lui Vaillant, a pus asēră Parisul în orōre.

Este un răspuns la ghilotinarea lui Vaillant, vor dice unii.

— Este o probă, vor răspunde alții, că este reson, să tratezi cu cea mai mare rigōre pe oamenii, cari s'au conjurat, să distrugă societatea și cari, de altmintrelea, se prind atât de prost.

Cetisem tocmai acum în jurnale o notă despre manifestațiunile, cari se fac duminica, și al căror obiect e mormēntul lui Vaillant.

E vorba aici, de *embrionul unui cult*; și rămăi puțin turburat în fața imbecilității unei mulțimi, cari se plătește cu vorbe, cu frase absurde, a unei mulțimi, pentru care Vaillant (anarhistul) este un martir și chiar un martir „glorios”.

Voltairienii au dis deja, că poporului îi trebuie o religiune; ei s'au înșelat; poporului îi trebuie cu deosebire amuleți (icōne portative superstițioase) și deități fetișiste ca și negrilor din Guinea: decând cu Liga, Parisienii nu s'au mai schimbat crucilor albe din nōptea sântului Bartolomei, măcelărilor dela procesiunile Ligei li-au urmat idoli mai periculoși: Ghilotina și *deita rațiune* în 1793, astăzi Ravașolii și Vaillantii.

Parisianul nu crede în Dumnezeu; el se mulțămescă cu cultul sfinților, pe care și-i fabrică el din reliquii, din idoli mai mult sau mai puțin grosolani, în cari încarnēză el poftele sale, mânia și răsbunările sale.

Pōte muri un om, care a făcut fapte folositoare, pōte muri un mare inventator, un mare binefăcător al sē-

racilor, o soră de caritate, care a îngrijit 20 de ani 20 de generații de bolnavi, dacă mōrtea lor nu trece nebagată în samă, amintirea lor în schimb va fi cu atât mai iute ștersă. Cine se mai gândește astăzi la mormēntul lui Victor Hugo?

Mormēntul lui Vaillant devine un cal de peregrinagiu. El n'a făcut decât o crimă ordinară și altceva nimic. Dar el a afirmat, că a lucrat din dragoste cătră omenime și gură-cascăii l'au cređut pe cuvēnt.

Etă, unde am ajuns în secolul XIX. Etă unde imping ei tot orgoliul liberei cugetări, tot gunoiul instrucției obligătoare: Micul scolar iese în lume, uită iute — dacă a știut vreodată, — cine a inventat locomotiva sau telegrafia electrică, dar nu va mai uita numele lui Vaillant, nici pe al acelui miserabil, care l'a imitat.

Recunōșteți, că acesta e un lucru, care te descuragiază.

Ce se facem? Nimic. *Resonamēntul nu prind nici de cum*, cred eu, *la spirite, cari sunt capabile să transforme assassinii în martiri sau în sfinți*. Trebuie să-i facem imposibili; dacă se găsește vre-un mijloc, trebuie să întreprindem fără întârziere o reacțiune contra falsei sensibilități, de care am fost toți puțin atinși și care a creat acea atmosferă, în care a devenit posibilă religiunea bombeii.

Să pōte un tablou mai îngrozitor decât acesta?!

Numai încape deci îndoială, că în fața unei astfel de situațiuni, trebuie să se întrebe omul serios: cari sunt cauzele, cari au provocat aceste stări nesănătose? Dacă lipsa de religiozitate e cauza cea mai generală și cea mai de căpetenie, atunci să vedem, cari au fost cauzele acestei lipse de religiozitate, ca să le cunoșcem și eventual să ne ferim de ele.

Cauzele irreligiozității le impart eu în 3 categorii principale: I. Filosofice, II. Politice, III. Clericale,

Din capul locului declar, că din cauza timpului și a spațiului nu mă voiu estinde la păgânism, ci mă voiu mărgini numai la creștinism.

(Va urma.)

Loterie.

Sâmbătă, în 27 Iuliu n. 1895.

Viena: 38 1 83 40 10
Timișoara: 20 59 84 38 49

Nr. 349

[102] 2—3

CONCURS

Pentru ocuparea posturilor învățătoresci vacante dela scōlele elementare române gr.-or. din comunele jos însemnate, protopresbiteratul Dobrei, se escrie concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în diarul „Telegraful Român”.

1. Brâsnic, cu salariu de 300 fl. v. a. din repartiziție pe popor, cuartir și lemne suficiente de foc.

2. Lăpușul sup. cu salariu de 300 fl. v. a. cuartir în edificiul scōlei, lemne de foc și tacsele dela înmormēntări computate în 15 fl. v. a.

3. Lăpușnic, cu salariu anual de 300 fl. din repartiziție, cuartir și lemne de foc.

4. Roșcani-Mihăești, cu salar de 360 fl. v. a. și cuartir în edificiul scōlei.

Informațiuni detaiate se pot lua dela subsemnatul oficiu.

Concurenții au să se prezenteze în vreo Duminică ori sērbătoare la biserică spre ași arēta desteritatea în cântările bisericesci și tipic.

Rugările instruate în sensul normelor din vigōre să se așternă la subsemnatul oficiu în terminul deschis.

Dobra, 27 Iunie 1895.

Oficiul protopresbiteral gr.-or. al tractului Dobrei în conțelegere cu comitetele parochiale concernente.

A. S. Pēcuararu,
adm. prot.

Nr. 149,895

[103] 2—3

CONCURS.

Pentru ocuparea postului de învățătoriu la scōla conf. gr. or. din parochia Sēcărēmb, tractul protopresb. Geōgiu II, se escrie prin această concurs cu termin de 30 zile, dela prima publicare în „Telegraful Rom.”.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt anual 366 fl. v. a. solvibili din cassa bisericeii în rate lunare anticipative, cuartir și lemne pentru foc.

Dela alesul învățătoriu se pretinde ținerea stranei în Dumineci și sērbători.

Doritorii de a reflecta la acest post sunt rugați ași asterne cererile instruite cu documentele necesarii la subscrisul oficiu, până la terminul sus indicat.

Sēcărēmb, Nagyág, 20 Iunie 1895.

Oficiul protopresb. gr. or. în conțelegere cu comitetul parochial.

Sabin Piso,
protopresb.

Nr. 505/895.

[104] 2—3

CONCURS.

Pentru îndeplinirea posturilor vacante învățătoresci din mai jos numitele comune, aparținătoare tractului protopresbiteral al Treiscaunelor, se escrie concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în diarul „Telegraful Român”.

1. Marcoș, cu salariu anual de 300 fl., cuartir liber și lemnele trebuincioase pentru încălđit.

2. Poiana-sărata, postul al doilea cu salariu de 300 fl. în numerar, locuință în edificiul scolar, 12 metrii cubici lemne de foc și grădină pentru verđeturi.

Fiind postul de sub pct. 1. împreunat cu cantoratul, dela concurenți să cere cunoștința cântărilor bisericesci avēnd a se presenta în biserică în vr'o Duminică sau sērbătoare. Reflec-tanții își vor asterne cererile concursuale, instruite conform legilor în vigōre, la subsemnatul oficiu în termin deschis.

Brețcu, (Bereczk) 22 Iunie 1895.
Oficiul protopresbiteral gr.-oriental al tractului Treiscaunelor.

Dimitrie Coltofean,
protopresbiter.

311/95 of. prot.

[107] 2—3

Licitațiune minuendă.

Zidirea scōlei române confesionale gr.-or. din Cetea, protopresbiteratul Albei-Iulia, se dă în întreprindere pe calea licitațiunei publice ce se va ținē Marti, 6 August st. n. la 10 ore a. m. în cancelaria oficiului parochial din Cetea.

Prețul strigărei e de 3591 fl. 02 cr. v. a. Doritorii de a licita au să depună un vadiu de 10% în bani sau hârtie de valōre.

Edificiul se va pune până în 31 Octombrie a. c. sub coperiș, ér anul viitor se va termina tot lucrul până în 1 Iuliu. Comuna bisericēscă dă tot materialul: pētră, cărămidă, var, năsip și apă, și va săpa fundamentul cu puteri de concurență.

Planul, preliminarul de spese și condițiile de licitare se pot vedē în cancelaria subsemnatului.

Alba-Iulia, 10 Iuliu, 1895.

Oficiul protopresbiteral gr.-oriental al Albei-Iulia, în conțelegere cu comitetul parochial.

Nicolau Ivan,
protopresbiter.

Szám 4724/895—urb.

[109] 1—3

Hirdetmény.

Az erzsébetvárosi királyi törvényszék ezennel közhirrē teszi, hogy Sályi község határa általános tagosításának megengedhetőségé iránt báró Apor Zoltán kir. törvényszéki bíró vezetése alatt megtartandó tárgyalás határnapjául az 1895 szeptember hó 16 napjának, dél előtti 9 óráját a helyszínére Sályi község hivatalos helyiségébe kitűzte, mikorra a nevezett község összes birtokosai azzal idéztetnek meg, hogy a meg nem jelenők úgy tekintetnek mint a kik a tagosításba beleegyeznek és hogy a kereset első példányát érdekeltek ezen kir. törvényszéknél a hivatalos órák alatti betekintheik.

Az erzsébetvárosi kir. törvényszéknek 1895 július hó 20-án tartott üléséből.

Vén András,
elh. ált.

Schüller,
jegyző.